

Zintegrowana analiza diachroniczna romańskich zaimków atonicznych

Prozodycznie słabe, niezdolne np. do samodzielnego znajdowania się pod akcentem, zaimki wykazują we współczesnych językach romańskich szereg cech, które wymykają się regułom rządzącym zachowaniem innych klas znaków. Jednocześnie, postacie tych zaimków, ich umiejscowienie wewnątrz zdań oraz łączliwość zmieniały się na przestrzeni wieków: ewoluowały w kierunku coraz mniejszej samodzielności składniowej.

Planowany projekt zakłada badanie nieznanych, bądź rzadko dotąd omawianych, zmian tego typu wraz z ustaleniem ich przyczyn. Obejmują one interpolację (obecność innych wyrażen między zaimkiem a formą czasownika) i mezoklizę (zaimek 'wciśnięty' między temat a końcówkę w formach fleksyjnych czasownika wywodzących się z łacińskiego bezokolicznika), oraz niegdyś dowolnie realizowane, naprzemienne umiejscowienie zaimka w pozycji przed bądź po czasowniku w identycznych składniowo warunkach. Współcześnie, zjawiska takie bądź nie występują już wcale, bądź są w fazie zaniku, a gramatyka zaimków atonicznych niemal całkowicie wyklucza dowolność w ich lokalizacji.

Chodzi przy tym o propozycje formułowane w oparciu o materiał językowy słabo rozeznany: portugalski (XIII-XIX wiek) i okcytański (XII-XV wiek). Planowane badania mają charakter diachroniczny: ważny jest rozkład zmian w czasie z określeniem ich przyczyn, a nie analiza jednego stanu, choćby dawnego. Dane pozyskiwane będą z dziś już dostępnych korpusów.

Tytułowe 'podejście zintegrowane' to próba pogodzenia różnych sposobów badania romańskich zaimków atonicznych. W dotychczasowych pracach ścierają się pomysły przynależne do jednego z dwóch wielkich nurtów teoretycznych: generatywnego i funkcjonalnego / typologicznego. Proponowane badania dowieść mają, że przynajmniej w tym obszarze gramatyki metodologie te w wielu punktach są zgodne.

Oprócz spraw czysto romańskich, pomysłne wykonanie badań pozwoli uzyskać odpowiedź na pytanie, jak zarejestrowane na przestrzeni dziejów zmiany w gramatyce zaimków mają się do ustaleń psycholingwistyki o tym, jakiego rzędu jednostki są podstawowe przy przetwarzaniu, tj. rozumieniu i produkcji, mowy.